

Opinia Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego w sprawie komunikatu Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów „Działania na rzecz otwartej edukacji: innowacyjne nauczanie i uczenie się dla wszystkich dzięki nowym technologiom i otwartym zasobom edukacyjnym”

COM(2013) 654 final

(2014/C 214/06)

Sprawozdawca: **Gonçalo Lobo XAVIER**

Współsprawozdawca: **Pavel TRANTINA**

Dnia 25 września 2013 r. Komisja, działając na podstawie art. 304 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej, postanowiła zasięgnąć opinii Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego w sprawie

komunikatu Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów „Działania na rzecz otwartej edukacji: innowacyjne nauczanie i uczenie się dla wszystkich dzięki nowym technologiom i otwartym zasobom edukacyjnym”

COM(2013) 654 final.

Sekcja Zatrudnienia, Spraw Społecznych i Obywatelstwa, której powierzono przygotowanie prac Komitetu w tej sprawie, przyjęła swoją opinię 6 lutego 2014 r.

Na 496. sesji plenarnej w dniach 26–27 lutego 2014 r. (posiedzenie z 26 lutego) Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny stosunkiem głosów 226 do 2 – 3 osoby wstrzymały się od głosu – przyjął następującą opinię:

1. Wnioski i zalecenia

1.1 Instrumenty ICT są stopniowo wprowadzane do wszystkich sfer życia każdego człowieka. EKES uważa, że podejście cyfrowe w systemach edukacyjnych może przyczynić się do poprawy jakości i kreatywności w edukacji dla społeczności, zwłaszcza, gdy będzie ono stosowane zgodnie ze zdrowym rozsądkiem.

1.2 EKES jest przekonany, że rola nauczycieli ma kluczowe znaczenie dla sukcesu inicjatywy „Działania na rzecz otwartej edukacji”. Ich zaangażowanie w opracowanie i wdrażanie inicjatywy, w połączeniu z odpowiednim przygotowaniem, jest kluczem dla „otwarcia edukacji” w sposób innowacyjny, poprzez wykorzystanie nowych technologii i otwartych zasobów edukacyjnych w środowisku nauczania i uczenia się, które obejmuje wszystkich.

1.3 EKES podkreśla, że mobilizacja wszystkich podmiotów i wsparcie dla tworzenia w społeczeństwie „partnerstw na rzecz kształcenia”, które włączyłyby szkoły, przedsiębiorstwa, rady miast, partnerów społecznych, organizacje społeczeństwa obywatelskiego, młodzieżowe organizacje pozarządowe, instruktorów społeczno-oświatowych i innych pracowników środowiskowych, rodziców i uczniów w opracowywanie i wdrażanie „programów nauczania”, jest kluczowe dla powodzenia inicjatywy i uzyskania praktycznych efektów, w zdrowym kontekście zmiany paradygmatu w dziedzinie edukacji.

1.4 EKES zwraca uwagę na potrzebę skutecznego wykorzystania dostępnych programów finansowania, zarówno europejskich, jak i przede wszystkim krajowych, aby wspierać optymalne wykorzystanie nowych technologii i otwartych zasobów edukacyjnych, odpowiednio dostosowanych do programów nauczania. Konieczne jest monitorowanie, rozpowszechnianie i zachęcanie do wprowadzania dobrych praktyk istniejących w niektórych państwach członkowskich, np. w kwestii zachęt dla przedsiębiorstw, które pragną wyposażać szkoły w nowe technologie informacyjno-komunikacyjne (ICT).

1.5 EKES uważa, że zasadnicze znaczenie ma zapewnienie całej społeczności klarowności narzędzi uznawania umiejętności nabytych przy wykorzystaniu ICT oraz regularna ocena stosowania tych narzędzi. Tworzony obecnie europejski obszar umiejętności i kwalifikacji powinien przyczynić się do tych wysiłków na rzecz przejrzystości i walidacji umiejętności. Ma to zasadnicze znaczenie dla zapewnienia akceptacji tego systemu przez całą społeczność.

1.6 EKES całkowicie zgadza się z opinią, że potrzebne jest odpowiednio zaplanowane i wszechstronne podejście do stosowania środków promujących wykorzystanie nowych technologii w procesach uczenia się, zarówno w odniesieniu do masowych otwartych kursów online („massive open online courses” – MOOC), jak i otwartych zasobów edukacyjnych (OER). Nauczyciele niewątpliwie będą nadal odgrywać kluczową rolę w procesie edukacyjnym, zapewniając odpowiednie kształcenie oraz motywując. Edukacja oparta na technologii stawia przed Europą nowe wyzwania. Technologia bez nauczyciela traci wartość edukacyjną, zaś kompetentni pod względem informatycznym nauczyciele pozostaną głównymi podmiotami dbającymi o atrakcyjność edukacji dla uczących się osób.

1.7 EKES pragnie podkreślić, że w przypadku stosowania narzędzi ICT w edukacji potrzebne jest większe włączenie, w szczególności uczniów z rodzin znajdujących się w trudnej sytuacji społecznej, którzy nie są w stanie nabyć niezbędnych urządzeń, uzyskać odpowiedniego dostępu do internetu i zakupić potrzebnych treści. Istnieje szereg przykładów sprawdzonych rozwiązań w całej Europie, jeśli chodzi o przezwyciężenie tych przeszkód i wyposażenie zainteresowanych osób w niezbędne oprzyrządowanie. Należy zachęcać do stosowania tych sprawdzonych rozwiązań i wymieniać się nimi.

1.8 EKES jest także zdania, że nowe technologie internetowe pozwalają na przekazywanie wiedzy w skali ponadnarodowej, prowadząc tym samym do konwergencji systemów edukacji w państwach członkowskich. Jest to ważne z punktu widzenia mobilności przyszłych pracowników i pracodawców na zjednoczonych rynkach Unii Europejskiej, co będzie korzystne dla Unii.

1.9 EKES uważa, że Komisja Europejska powinna zapewnić niezbędne mechanizmy wsparcia i koordynacji na rzecz szybkiej i skutecznej realizacji propozycji omawianych w niniejszym dokumencie, pomiaru postępów oraz promowania wymiany dobrych praktyk na szczeblu UE. EKES uważa, że właściwa realizacja tych propozycji przyczyni się także do osiągnięcia ogólnych celów strategii „Europa 2020”.

2. Kontekst

2.1 Komisja Europejska przedstawiła inicjatywę „Działania na rzecz otwartej edukacji”, jako plan działania, który ma być odpowiedzią na niewystarczające lub nieskuteczne wykorzystanie ICT w procesie edukacji, a także zaradzić innym problemom związanym z technologią cyfrową, które stanowią dla szkół i uczelni wyższych przeszkodę w oferowaniu kształcenia na wysokim poziomie i przekazywaniu umiejętności cyfrowych – do 2020 r. takie umiejętności będą wymagane w przypadku 90 % miejsc pracy.

2.2 Inicjatywa, którą wspólnie prowadzą Androulla Vassiliou, komisarz ds. edukacji, kultury, wielojęzyczności i młodzieży, oraz Neelie Kroes, wiceprzewodnicząca Komisji odpowiedzialna za agendę cyfrową, dotyczy głównie trzech następujących obszarów:

- tworzenie możliwości w zakresie innowacji dla organizacji, nauczycieli i osób uczących się;
- zwiększenie wykorzystania otwartych zasobów edukacyjnych (OER) w celu zapewnienia powszechnej dostępności materiałów edukacyjnych opracowanych przy wsparciu z funduszy publicznych; oraz
- ulepszenie infrastruktury ICT i podłączenia do sieci w szkołach.

2.3 Działania związane z inicjatywą na rzecz otwartej edukacji będą finansowane przy wsparciu z programu Erasmus+, nowego programu UE na rzecz kształcenia, szkolenia, młodzieży i sportu, oraz programu Horyzont 2020, nowego programu w zakresie badań naukowych i innowacji, a także z funduszy strukturalnych UE. Na przykład w ramach programu Erasmus+ będzie można uzyskać fundusze dla organizatorów kształcenia, aby zapewnić dostosowanie modeli biznesowych do zmian technologicznych i wspierać rozwój nauczycieli poprzez otwarte kursy online. Wszystkie materiały edukacyjne wspierane przez program Erasmus+ będą nieodpłatnie dostępne w ramach otwartych licencji.

2.4 Oddziaływanie inicjatywy na rzecz otwartej edukacji wzmocnią zalecenia, jakie grupa wysokiego szczebla ds. modernizacji szkolnictwa wyższego ma opublikować latem 2014 r. Grupa powstała z inicjatywy komisarz Vassiliou, a jej pracom przewodniczy była prezydent Irlandii Mary McAleese. Obecnie grupa zajmuje się analizą tego, jak szkolnictwo wyższe może najlepiej wykorzystać nowe sposoby nauczania i uczenia się.

2.5 Inicjatywa ta wpisuje się również w działania wielkiej koalicji na rzecz miejsc pracy w sektorze cyfrowym, będącej wielostronną platformą, która służy rozwiązaniu problemu braku umiejętności w dziedzinie ICT i 900 tys. nieobsadzonych miejsc pracy w tym sektorze.

3. Uwagi ogólne

3.1 „Edukacja jest procesem społecznym” (John Dewey) i nadal nim pozostanie w przypadku wykorzystania ICT na szeroką skalę. Jej rola nie polega tylko na przekazywaniu wiedzy, lecz także na kształtowaniu obywateli.

3.2 EKES z zadowoleniem przyjmuje komunikat Komisji Europejskiej dotyczący działań na rzecz otwartej edukacji jako formy propagowania nowoczesnego systemu edukacji, zdolnego do rozwijania umiejętności społeczności uczniów i studentów, nauczycieli oraz całego społeczeństwa, ułatwiając wykorzystanie nowych umiejętności cyfrowych oraz nowych rozwiązań w zakresie technologii informacyjno-komunikacyjnych, zapewniając tym samym efektywność procesu przekazywania wiedzy.

3.3 Edukacja jest jednym z filarów nowoczesnych społeczeństw oraz prawem człowieka. Żaden kraj nie może przetrwać ani rozwinąć się bez dobrego systemu edukacji. W dzisiejszych czasach kluczem do sukcesu jest zastosowanie ICT w przekazywaniu wiedzy poprzez łączenie metod nowoczesnych z tradycyjnymi. W edukacji powinno się przyjąć właściwe podejście, które koncentruje się na zintegrowanym rozwoju każdej osoby, przy jednoczesnym zaspokojeniu realnego zapotrzebowania rynku na umiejętności. Ponadto nie zaniedbując potrzeb związanych z rynkami zarobkowymi, systemy edukacyjne Unii Europejskiej również muszą wyjść naprzeciw potrzebom innych rynków, takich jak np. niektóre dziedziny badań, nauki czy sztuki.

3.4 Szkoły zawsze odgrywały wiodącą rolę pod względem innowacji. Dlatego też zdaniem EKES-u równowaga między tzw. „tradycyjnymi” metodami nauczania a wykorzystaniem nowych technologii i podejść jest fundamentalna dla powodzenia procesu edukacji. Ponadto EKES uważa, że systemy edukacyjne muszą być dostosowane do zmian w społeczeństwie na skalę światową oraz do nowych wyzwań.

3.5 EKES od wielu lat zajmuje się kwestią innowacyjnego podejścia do edukacji⁽¹⁾. Przykładowo, w niedawnej opinii EKES-u w sprawie nowego podejścia do edukacji podkreślono, że nadal należy poświęcać szczególną uwagę w systemach edukacji nauczaniu w zakresie nauk ścisłych, technologii, inżynierii i matematyki, ponieważ dziedziny te są kluczowe dla rozwoju obecnego społeczeństwa opartego na technologii, w którym zapotrzebowanie na zasoby ludzkie o wysokich umiejętnościach w zakresie nauk ścisłych i technologii jest ogromne. Jednakże dziedziny te muszą być prezentowane społeczności osób uczących się w bardziej kreatywny i atrakcyjny sposób, poczynając od przedszkola. Takie podejście, zastosowane już we wczesnym okresie, przynosi dobre wyniki i może być postrzegane jako dobra praktyka w niektórych państwach członkowskich.

3.6 Ważne są zarówno cyfrowe, jak i internetowe rozwiązania edukacyjne. EKES uważa jednak, że przy wykorzystywaniu nowych materiałów, formuł i umiejętności w celu zapewnienia przekazywania wiedzy zasadnicze znaczenie ma poprawa treści nauczania oraz skuteczności i wyników uczenia się.

3.7 EKES uważa, że udział kadry nauczycielskiej, a także partnerów społecznych reprezentujących ich interesy, jest konieczny dla skuteczności działań na rzecz otwartej edukacji. W tym kontekście EKES popiera zamiar promowania sieci nauczycieli-wolontariuszy, aby dzielić się dobrymi praktykami i podejmować nowe inicjatywy.

3.8 Z punktu widzenia przedsiębiorstw EKES ma świadomość, że nowe podejście i otoczenie cyfrowe oferują ogromne możliwości. Jednakże EKES zaleca rozważę, przede wszystkim podczas korzystania ze „źródeł otwartych”. Choć zdaniem EKES-u kursy lub zasoby otwarte mają rolę do odegrania w tym procesie, rynek wymaga pewnej (dobrowolnej) klasyfikacji i standaryzacji uwzględniającej proces certyfikacji i prawa własności intelektualnej⁽²⁾. Krytyczna analiza jakości zasobów edukacyjnych jest równie ważna i zalecana.

3.9 EKES uznaje korzyści „przemysłu otwartych treści edukacyjnych”, o ile są one istotne dla procesów edukacyjnych i mogą propagować naukę języków. Powszechny i nieograniczony dostęp do otwartych treści edukacyjnych wysokiej jakości nie zda się na nic, jeśli treści te nie będą wykorzystywane przez większość społeczności ze względu na niezajomość danego języka.

3.10 Zdaniem EKES-u nie ulega wątpliwości, że mimo propagowania w komunikacie polityki na szczeblu europejskim, rzeczywiste stosowanie rozwiązań zależy od kształtu polityki każdego państwa członkowskiego. W tym kontekście EKES apeluje o prawdziwe zaangażowanie liderów politycznych w państwach członkowskich, aby zapewnić zastosowanie proponowanych rozwiązań na szczeblu europejskim, niezależnie od różnic w postępach poszczególnych państw członkowskich w tej dziedzinie.

⁽¹⁾ Dz.U. C 181 z 21.6.2012, s. 143–149; Dz.U. C 68 z 6.3.2012, s. 11–14 i Dz.U. C 68 z 6.3.2012, s. 1–10.

⁽²⁾ Dz.U. C 191 z 29.6.2012, rozdział 4.

3.11 Jak wszystkie wielkie zmiany, „rewolucja” ta, jak już wspomniano, wymaga zaangażowania liderów politycznych ze wszystkich państw członkowskich. W tym kontekście EKES wzywa do odpowiedniego wykorzystania dostępnych programów finansowania, zarówno europejskich, jak i przede wszystkim krajowych, aby wspierać zaproponowaną „rewolucję” edukacyjną. Choć program Erasmus+ i niektóre środki programu Horyzont 2020, mimo bardzo pożądanego wzrostu przydziału finansowania, nie stanowią rozwiązania dla wszystkich problemów, odpowiednia koordynacja budżetów krajowych z tymi środkami będzie mogła rzeczywiście promować systemy edukacyjne. Takie podejście wymaga właściwych strategii i decyzji politycznych ze strony każdego państwa członkowskiego, jako że nie ma rozwiązań uniwersalnych.

3.12 Jednak mimo wspomnianego znaczenia technologii cyfrowych edukacja musi także otworzyć się na inne formy nauczania (np. kształcenie pozaformalne poza szkołą). W tym kontekście należy wskazać, że media (jako nieformalny zasób edukacyjny) nadal mają stosunkowo niewielką wagę w procesie edukacyjnym, pomimo ich znacznego potencjału w zakresie uzupełniania edukacji formalnej i wkładu w rozumienie treści cyfrowych.

3.13 Propagowanie nowych technologii musi opierać się na zasadzie dostępu do nich i włączenia społecznego całej uczącej się społeczności, ze szczególnym uwzględnieniem różnic w pochodzeniu społecznym uczniów oraz różnych form kontaktów ze światem cyfrowym w tych środowiskach.

3.14 EKES ponownie wskazuje na konieczność zaangażowania nie tylko społeczności osób uczących się, lecz także całego społeczeństwa w określanie najlepszych praktyk i podejść przyczyniających się do zdecydowanej poprawy wyników edukacyjnych.

4. Uwagi szczegółowe

4.1 Otwarte środowisko edukacyjne

4.1.1 Konieczne są większe i lepsze inwestycje w jakość kształcenia i szkolenia, aby podnieść umiejętności i szanse na zatrudnienie w krajach Unii Europejskiej. Priorytety muszą być jasne dla całej społeczności, szczególnie w niektórych państwach członkowskich. Nie ma sensu inwestować w infrastrukturę bez równoległych inwestycji w szkolenie nauczycieli. Inwestycje powinny mieć dwojaki cel: i) wzmocnienie zdolności logistycznych szkół i infrastruktury pomocniczej oraz ii) poprawa elementu „wiedzy” w procesie edukacyjnym. Jest to konieczne dla pełnego wykorzystania szans, jakie stwarzają środki dostępne w ramach różnych europejskich i krajowych programów finansowania.

4.1.2 Dobre praktyki muszą być rozpowszechniane na dużą skalę. Pomimo różnic (nie tylko strukturalnych, lecz także kulturowych) między krajami członkowskimi, idee, procesy i podejścia mogą zostać dostosowane do sytuacji lokalnej panującej w danym kraju. EKES pochwała zamiar Komisji dotyczący utworzenia na poziomie europejskim sieci promującej dobre praktyki i udostępniającej je wszystkim państwom członkowskim.

4.1.3 Uczniowie mogą mieć naturalne zdolności do poruszania się w środowisku cyfrowym, lecz potrzebują pomocy, aby mogli nauczyć się jak wykorzystywać nowe technologie do celów edukacyjnych, jeśli proces edukacji cyfrowej ma zostać zwieńczony sukcesem.. Będą musiały się zmienić także niektóre przyzwyczajenia związane z korzystaniem z technologii. Uczniowie będą musieli dostosować się do wykonywania zadań z wykorzystaniem technologii, co początkowo może być pewnym wyzwaniem, lecz opłaci się w późniejszym okresie. Pod wieloma względami uczniowie będą musieli zmienić się tak samo jak nauczyciele, potrzebny będzie zatem ich wspólny wysiłek.

4.1.4 Technologię należy postrzegać jako środek, a nie cel. Jeśli nie wyszkoli się nauczycieli, studentów i uczniów, będą oni korzystać z nowych narzędzi na stare sposoby. Dyrektorzy i inne władze oświatowe powinny zadbać o informowanie rodziców o nowych metodach uczenia się, jeśli chcą by były one rzeczywiście ugruntowane. Sektor edukacji będzie potrzebował liderów z wizją.

4.1.5 W procesie edukacyjnym nauczyciele są ważniejsi niż wielkość klas szkolnych, czas spędzany na lekcjach, obecność czy brak technologii w klasie, lub też sama organizacja szkoły i zajęć. Fakt „inwazji” technologii w szkołach może być postrzegany jako szansa na poprawę statusu nauczyciela, co oznacza uznanie i zwiększenie jego niezwykle ważnej roli w społeczności. Włączenie nowych procesów edukacyjnych i nowych technologii nauczania w klasie nie jest łatwym zadaniem; wymaga ono wykwalifikowanych nauczycieli kierujących procesem zmian.

4.1.6 Decydenci polityczni muszą zatem zapewnić, że technologia nie zostanie narzucona w edukacji w sposób narażający na szwank profesjonalizm i zaangażowanie nauczycieli. Technologia powinna służyć procesowi edukacyjnemu kierowanemu przez nauczycieli, a nie odwrotnie.

4.1.7 Ogólnie rzecz biorąc na inwestycje w szkolenie nauczycieli należy przeznaczyć większe kwoty niż na technologię.

4.1.8 Technologia niejednokrotnie pomaga najbardziej uczniom, którzy najmniej potrzebują pomocy. Statystyki wskazują, że studenci i absolwenci częściej niż inni kończą MOOC (masowe otwarte kursy online). Kursy te nie wystarczą do rozwiązania najpilniejszych wyzwań edukacyjnych, jednakże ich wprowadzenie do szkolnictwa średniego i zawodowego byłoby korzystne.

4.1.9 Przejrzystość oraz uznawanie umiejętności nabytych poprzez ICT (zarówno w szkołach jak i poza nimi) mają wielkie znaczenie, podobnie jak zapewnienie jakości procesów uznawania umiejętności. Uczący się, edukatorzy oraz pracodawcy powinni się angażować w projektowanie procesów uznawania umiejętności, które powinny działać na nich motywująco.

4.2 Otwarte zasoby edukacyjne

4.2.1 Aby propagować wykorzystanie zasobów i treści cyfrowych, należy wyraźnie zintensyfikować naukę języków obcych (szczególnie angielskiego), nie tylko wśród uczących się, lecz także wśród nauczycieli.

4.2.2 Tworzenie cyfrowych klas będzie wymagało umiejętności pedagogicznych i organizacyjnych od osób je prowadzących. Klasy będą mogły wspierać wyniki nauczania cyfrowego/uczenia się z wykorzystaniem technologii cyfrowych, jeśli będą pomyślane jako miejsca aktywnej nauki, skupione na uczniach i wyposażone w zasoby pozwalające na sprostanie potrzebom edukacyjnym wszystkich rodzajów studentów.

4.2.3 EKES zgadza się, że stworzenie strony internetowej Open Education Europa („Otwarta Edukacja Europa”) jest ważnym krokiem umożliwiającym społeczności uczestnictwo w tym procesie. Uważa, że należy promować korzystanie z niej, a treść strony musi być stale monitorowana i poddawana ocenie. Należy poświęcić szczególną uwagę różnorodności językowej zasobów, aby ułatwić korzystanie z nich.

4.3 Łączność i innowacje

4.3.1 EKES zdaje sobie sprawę, że potencjał infrastruktury ICT różni się między państwami członkowskimi, co należy wziąć pod uwagę przy realizacji poszczególnych propozycji. Jednakże przynajmniej rozwój infrastruktury szerokopasmowej powinien stać się lub pozostać priorytetem, zwłaszcza na obszarach oddalonych.

4.3.2 Sprawą istotną jest zapewnienie szerszego dostępu do ICT dla grup społecznych znajdujących się w niekorzystnej sytuacji, umożliwiając im tym samym integrację. Wielkie możliwości zapewniają ośrodki usług publicznych związanych z dostępem do internetu i uczeniem się przez internet, a także szkolne „e-biblioteki”.

4.4 Skoordynowane wysiłki na rzecz wykorzystania możliwości oferowanych przez rewolucję cyfrową

4.4.1 EKES uważa, że zasadnicze znaczenie ma ocena oddziaływania tej polityki. Jak stwierdzono wcześniej, istnieją różne podejścia i poziomy zaangażowania społeczności w proces edukacyjny. Rewolucja cyfrowa powinna być możliwa do zmierzenia za pomocą kluczowych wskaźników efektywności obejmujących nie tylko kwestie praktyczne (odsetek uczniów i studentów w systemie edukacyjnym, liczba nowych użytkowników otwartych zasobów, liczba komputerów i książek elektronicznych w klasie itp.), lecz także wpływ nowych metod cyfrowych na szkoły, uczniów i nauczycieli, w tym na możliwości poprawy ich umiejętności językowych.

4.4.2 Bardzo duże znaczenie ma zaangażowanie w ten proces całej społeczności. Wskazano już na znaczenie nauczycieli i ich centralną rolę, należy jednak także uznać kluczową rolę rodzin i środowiska społecznego. Przy wdrażaniu innowacyjnej i integrującej polityki edukacyjnej rodzina zawsze będzie miała decydujące znaczenie w pomaganiu społeczności uczniów w dostosowaniu się do nowych narzędzi uczenia się z wykorzystaniem technologii cyfrowych. Rodzina musi być stale pozytywnie zaangażowana w ten proces zmian. EKES dostrzega również wyjątkową rolę instruktorów społeczno-oświatowych i innych pracowników środowiskowych, którzy w ramach swych obowiązków zawodowych umożliwiają ludziom w każdym wieku skorzystanie z różnych inicjatyw edukacyjnych i ich do tego motywują.

Bruksela, 26 lutego 2014 r.

Przewodniczący
Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego
Henri MALOSSE